

Sygn. akt I CSK 60/09

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 września 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Kazimierz Zawada (przewodniczący)

SSN Marian Kocon (sprawozdawca)

SSN Henryk Pietrkowski

Protokolant Anna Matura

w sprawie z powództwa Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Okręgowego
w K.

przeciwko "W." S.A.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 3 września 2009 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego [...]

z dnia 8 lipca 2008 r., sygn. akt [...],

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 24 października 2007 r. zasądził od pozwanego „W.” S.A. na rzecz powoda Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w K. kwotę 1.939.859 zł z odsetkami tytułem odszkodowania ubezpieczeniowego.

Sąd ustalił, że tę kwotę Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 17 lutego 2006 r. zasądził na rzecz powoda od notariusz A.O. Pobierała ona od stron czynności notarialnych opłaty sądowe od wniosku o wpis do księgi wieczystej i ich nie przekazała właściwemu sądowi rejonowemu. Egzekucji tej należności strony powodowej nie udało się dokonać. Pozwany Zakład, który zawarł z notariusz A.O. umowę obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej notariuszy, odmówił wypłaty odszkodowania.

Sąd uznał, że czynnością notarialną w rozumieniu art. 19a ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. - Prawo o notariacie (jedn. tekst: Dz. U. z 2008 r. Nr 189, poz. 1158 - dalej: "pr. not.") jest również pobieranie i odprowadzanie przez notariuszy opłat sądowych od wniosków o wpis do księgi wieczystej. Szkoda wyrządzona przez notariusza Skarbowi Państwa na skutek nieodprowadzenia tych opłat jest zatem objęta obowiązkowym ubezpieczeniem OC notariuszy.

Zarówno ustalenia Sądu Okręgowego, jak i jego rozważania prawne zostały przez Sąd Apelacyjny uznane za prawidłowe, toteż apelacja pozwanego Zakładu została wyrokiem tego Sądu z dnia 8 lipca 2008 r. oddalona. Sąd w sentencji zaznaczył, że pozwany odpowiedzialność wobec Skarbu Państwa ponosi *in solidum* wraz z notariuszem. Nie podzielił argumentów, że przekazanie przez notariusza opłat właściwemu sądowi rejonowemu (art. 7 § 2 in. fine pr. not.) nie jest czynnością notarialną.

Skarga kasacyjna pozwanego od wyroku Sądu Apelacyjnego – oparta na obu podstawach z art. 398³ k.p.c. – zawiera zarzut naruszenia art. 19a w zw. z art. 1 § 1 i 79 Pr. not., a także art. 233 § 1 i 328 § 2 k.p.c., i zmierza do uchylecia powyższego wyroku oraz przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zawarcie umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone przy wykonywaniu czynności, o których mowa w art. 1 § 1 Pr. not., jest zgodnie z art. 19a tej ustawy obowiązkiem notariusza. Celem umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej, której istotę określają przepisy art. 822 § 1-4 k.c., jest - z jednej strony - udzielenie ochrony ubezpieczeniowej odpowiedzialnemu za szkodę przez przejęcie przez ubezpieczyciela ciężaru negatywnych konsekwencji majątkowych wyrządzonej szkody, spoczywających bezpośrednio na jej sprawcy i będących skutkiem ponoszenia przez odpowiedzialności cywilnej za tę szkodę, oraz - z drugiej strony - wzmocnienie ochrony interesów osoby trzeciej, poszkodowanej w wyniku wypadku ubezpieczeniowego.

Na podstawie art. 822 § 4 k.c. uprawniony do odszkodowania może dochodzić roszczenia bezpośrednio od zakładu ubezpieczeń (*actio directa*), co chroni go przed skutkami ewentualnego braku możliwości uzyskania pełnego zaspokojenia ze względu na sytuację majątkową podmiotu bezpośrednio odpowiedzialnego za szkodę.

Notariusz dokonuje następujących czynności (do których strony są albo wprost zobowiązane przez normy, albo którym dla wzmocnienia ochrony swoich praw mogą nadać formę notarialną – art. 1 § 1 Pr. not.): 1) sporządza akty notarialne, 2) sporządza poświadczenia, 3) doręcza oświadczenia, 4) zapisuje protokoły, 5) sporządza protesty weksli i czeków, 6) przyjmuje na przechowanie dokumenty, pieniądze i papiery wartościowe, 7) sporządza wpisy, odpisy i wyciągi dokumentów, 8) sporządza, na żądanie stron, projekty aktów, oświadczeń i innych dokumentów, 9) sporządza inne czynności wynikające z odrębnych przepisów (art. 79 w związku z art. 1 Pr. not.). W myśl art. 2 § 2 Pr. not. czynności notarialne, dokonane przez notariusza zgodnie z prawem, mają charakter dokumentu urzędowego. Związane jest więc z nimi domniemanie prawne zarówno ich legalności, jak i publicznej wiarygodności.

Stosownie do art. 92 § 4 Pr. not., jeżeli akt notarialny w swej treści zawiera przeniesienie, zmianę lub zrzeczenie się prawa ujawnionego w księdze wieczystej lub ustanowienie prawa podlegającego ujawnieniu w księdze wieczystej, bądź

obejmuje czynność przenoszącą własność nieruchomości, choćby dla tej nieruchomości nie była prowadzona księga wieczysta, notariusz sporządzający akt notarialny jest obowiązany zamieścić w tym akcie wniosek o dokonanie wpisu w księdze wieczystej zawierający wszystkie dane wymagane przepisami kodeksu postępowania cywilnego. Notariusz jest obowiązany przesłać z urzędu sądowi właściwemu do prowadzenia ksiąg wieczystych wypis aktu notarialnego zawierający wniosek o wpis do księgi wieczystej wraz z dokumentami stanowiącymi podstawę wpisu, w terminie trzech dni od sporządzenia aktu. Notariusz zgodnie z art. 7 § 2 Pr. not., pobiera także opłatę sądową od wnioskodawców, jeżeli wniosek o wpis do księgi wieczystej (o którym mowa w art. 92 § 4) podlega opłacie sądowej. Szczegółowe zasady pobierania opłat oraz sposób i termin ich przekazywania sądom, zostały określone w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 sierpnia 2001 r. w sprawie pobierania przez notariuszy opłat sądowych od wniosków o wpis do księgi wieczystej zamieszczanych w aktach notarialnych (Dz. U. Nr 90, poz. 1011 ze zm. - dalej "rozporządzenie"), wydanym na podstawie delegacji przewidzianej w art. 7 § 3 Pr. not. Stosownie do § 4 ust. 1 i 2 rozporządzenia notariusz pobrane opłaty przekazuje dokonując wpłat na rachunek bankowy właściwego sądu rejonowego lub bezpośrednio w kasie tego sądu w terminie do 7 dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym została pobrana opłata). Notariusz w tych określonych ustawowo ramach działa z urzędu jako organ pomocniczy sądów.

W świetle wskazanych rozwiązań ustawowych pośrednictwa notariusza w zakresie przekazania sądowi należnej opłaty sądowej niepodobna utożsamiać z czynnością notarialną, czy też czynnością dokonywaną przy wykonywaniu czynności notarialnej. Wychodząc z odmiennego założenia Sąd Apelacyjny błędnie uznał, że to pośrednictwo objęte jest obowiązkowym ubezpieczeniem odpowiedzialności cywilnej notariuszy.

Z tych przyczyn orzeczono, jak w wyroku.